

8.2 - פרק ח': ערב בקר 2300

... הכתוב לא יסבלהו לפי -

- שהיה ראוי שיאמר ימים אלף ושלוש מאות, ומה לו **עד ערב בקר**.
 - ואין להם שיאמרו שערב בקר הוא יום אחד כמו שנאמר במעשה בראשית (בראשית א, ה) ויהי ערב ויהי בקר יום אחד, כי הנה המלאך בפירוש המראה אמר ומראה הערב והבקר אמת הוא **מורה שמכלל המראה היה שראה אימה חשיכה נופלת עליו בערב ואור זרוע בבקר לא עבות ולא יהיה פירוש אם כן עד ערב בקר יום אחד**.
 - ועוד שאם היה נאמר זה על אנטיוכוס לזמן רשעתו איך אמר עליו המלאך ואתה סתום החזון כי לימים רבים והנה ענין אנטיוכוס לימים מעטים היה לא לימים רבים.
 - ועוד שאם נאמר זה על אנטיוכוס האף נאמר ונצדק קדש א"כ אחרי אנטיוכוס נצדק הקדש. **והנה המאמר הזה לא יתקיים כי אם בזמן הגאולה העתידה**
 - כ"ש שהמספר ההוא מהימים לצרות אנטיוכוס הוא דבר בדאו מלבם ולא נמצא בספר מן המספרים שהיה זמן רעות אנטיוכוס וצרותיו שש שנים וגי' חדשים וי"ד ימים
- => אבל זה דרכם של חכמי הנוצרים תמיד שעושים הספורים לא כפי שקרו במציאות רק כפי מלות הכתובים שרצו לפרש עליהם, הנה אם כן האלפים ושלוש מאות אי אפשר לפרשו על ימים

1. ראב"ע דניאל פרק ח פסוק כה

(כה) ... הגאון רב סעדיה אמר כי אלפים ושלוש מאות הם שנים ותחלתם מגלות מצרים ומה טעם להחל משם ועוד איך הוא שנה ערב ובקר לפי דעתו כבר עבר המועד זה שנים רבות

והנכון בעיני כי שש שנים וחדשי' עמדו ישראל בימי אנטיוכוס בצרה גדולה וכן כתוב בספר יון והנה זה המספר הם ימים והטעם אלפים ושלוש מאות בקר והם שש שנים משנות החמה ושלושה חדשי' וימים מהם - משנות הלבנה קרוב משש שנים וחצי - על כן אמר המלאך ומראה הערב הבקר אמת הוא והטעם שהוא כמשמעו ערב ובקר!

ולולי שמצאנו זה המספר כתוב וכבר עבר לא יכול אדם להבין זה המספר על כן אמר דניאל ואשתומם על המראה ואין מבין וכבר דברי קץ הגאולה סתומים וחתומים הם דניאל לא ידע הקץ כי כן אמר ואני שמעתי ולא אבין וכן אמר באחרונה וחתום הספר עד עת קץ והמשכילים יבינו בהגעת הקץ מדברי המלאך :

2. אברבנאל ספר מעייני הישועה מעיין ט תמר ז

זהו כח השאלה וענינה ועליה השיבו מיכאל עד ערב בקר אלף ושלוש מאות ונצדק קדש. וזהו המספר הבי' שראה דניאל באלה המראות לענין הגאולה ולא נזכר בו אם המספר הזה הוא מהימים או מהשבועות או מהחדשים או מהשנים, וכבר פירשו חכמי הנוצרים וגם ממפרשי עמנו שהמספר הזה הוא לימים ושהם אלפים ושי' יום שעולים לשש שנים וגי' חדשים וי"ד ימים, ואמרו כי זה הזמן התמיד אנטיוכוס להרע לישראל בזה האופן שזכר.

Shemot 29

38. Now this is what you shall offer upon the altar: two yearling lambs each day, regularly. 39. You shall offer the one lamb in the morning, and you shall offer the other lamb at twilight.

3. שמות כט

(לח) וְזֶה אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה עַל הַמִּזְבֵּחַ כִּבְשִׂים בְּנֵי שָׁנָה שְׁנַיִם לַיּוֹם תָּמִיד : (לט) אֶת הַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד תַּעֲשֶׂה בַבֶּקֶר וְאֶת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַעֲשֶׂה בֵּין הָעֶרְבִים :

Chagai 2

(1) In the seventh month, on the twenty-first day of the month, the word of Hashem came by Chagai the prophet, saying,(2) "Speak now to Zerubbabel, the son of Shealtiel, governor of Judah, and to Joshua, the son of Jehozadak, the high priest, and to the remnant of the people, saying,(3) 'Who is left among you who saw this house in its former glory? How do you see it now? Isn't it in your eyes as nothing?'"(4) "Yet now be strong, Zerubbabel," says Hashem. "Be strong, Joshua, son of Jehozadak, the high priest. Be strong, all you people of the land," says Hashem, "and work, for I am with you," says Hashem of Hosts.(5) "This is the word that I covenanted with you when you came out of Egypt, and My spirit lived among you. Don't be afraid."(6) For this is what Hashem of Hosts says, "Yet once, it is a little while, and I will shake the heavens, the earth, the sea, and the dry land;(7) and I will shake all nations. The precious

4. חגי פ"ב

(א) בְּשִׁבְעֵי בַעֲשָׂרִים וְאֶחָד לַחֹדֶשׁ הָיָה דָּבָר יְקֹזֵק בְּיַד חֲגִי הַנְּבִיא לֵאמֹר : (ב) אָמַר נָא אֶל זְרֻבָּבֶל בֶּן שְׁלֵתִיאֵל פֶּחַת יְהוּדָה וְאֶל יְהוֹשֻׁעַ בֶּן יְהוֹצָדָק הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל וְאֶל שְׂאֲרֵי הָעָם לֵאמֹר : (ג) מִי בְכֶם הַנִּשְׁאָר אֲשֶׁר רָאָה אֶת הַבַּיִת הַזֶּה בְּכַבּוֹדוֹ הָרִאשׁוֹן וְמָה אַתֶּם רֹאִים אֹתוֹ עַתָּה הֲלוֹא כְּמָהוּ כְּאִין בְּעֵינֵיכֶם : (ד) וְעַתָּה חֲזַק זְרֻבָּבֶל נְאֻם יְקֹזֵק וְחֲזַק יְהוֹשֻׁעַ בֶּן יְהוֹצָדָק הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל וְחֲזַק כָּל עַם הָאָרֶץ נְאֻם יְקֹזֵק וְעֲשׂוּ כִּי אֲנִי אֶתְּכֶם נְאֻם יְקֹזֵק צְבָאוֹת : (ה) אֶת הַדָּבָר אֲשֶׁר כָּרַתִּי אֶתְּכֶם בְּצֵאתְכֶם מִמִּצְרַיִם וְרוּחִי עֹמֶדֶת בְּתוֹכְכֶם אֵל תִּירְאוּ : ט

(ו) כִּי כֹה אָמַר יְקֹזֵק צְבָאוֹת עוֹד אַחַת מֵעַט הִיא וְאֲנִי מַרְעִישׁ אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ וְאֶת הַיָּם וְאֶת הַתְּרָבָה : (ז)

things of all nations will come, and I will fill this house with glory," says Hashem of Hosts.(8) "The silver is mine, and the gold is mine," says Hashem of Hosts.(9) "The latter glory of this house will be greater than the former," says Hashem of Hosts; "and in this place will I give peace," says Hashem of Hosts.

(20) The word of Hashem came the second time to Chaggai on the twenty-fourth day of the month, saying,(21) "Speak to Zerubbabel, governor of Judah, saying, 'I will shake the heavens and the earth.(22) I will overthrow the throne of kingdoms. I will destroy the strength of the kingdoms of the nations. I will overthrow the chariots, and those who ride in them. The horses and their riders will come down, everyone by the sword of his brother.'"(23) "On that day," says Hashem of Hosts, "I will take you, Zerubbabel, My servant, the son of Shealtiel," says Hashem, "and will make you as a signet, for I have chosen you," says Hashem of Hosts

וְהִרְעֵשְׂתִי אֶת כָּל הַגּוֹיִם וּבָאוּ הַמְּדֵת כָּל הַגּוֹיִם וּמִלֵּאתִי אֶת הַבַּיִת הַזֶּה כְּבוֹד אֶמְרֵי יְקֻנָּק צְבָאוֹת: (ח) לִי הַכֶּסֶף וְלִי הַזָּהָב נְאֻם יְקֻנָּק צְבָאוֹת: (ט) גְּדוֹל יִהְיֶה כְּבוֹד הַבַּיִת הַזֶּה הָאֲחֵרוֹן מִן הָרִאשׁוֹן אֶמֶר יְקֻנָּק צְבָאוֹת וּבִמְקוֹם הַזֶּה אֶתֵּן שְׁלוֹם נְאֻם יְקֻנָּק צְבָאוֹת: פ...

(כ) וַיְהִי דְבַר יְקֻנָּק שְׁנֵית אֶל חַגִּי בְעֵשְׂרִים וָאָרְבָּעָה לַחֹדֶשׁ לֵאמֹר: (כא) אֶמֶר אֶל זְרֻבָּבֶל פַּחַת יְהוּדָה לֵאמֹר אֲנִי מְרַעֵשׂ אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ: (כב) וְהִפַּכְתִּי כִסֵּא מַמְלָכוֹת וְהִשְׁמַדְתִּי חֹזֶק מַמְלָכוֹת הַגּוֹיִם וְהִפַּכְתִּי מִרְכָּבָה וּרְכָבִיָּה וַיִּרְדּוּ סוּסִים וּרְכָבֵיהֶם אִישׁ בַּחֶרֶב אַחֲרָיו: (כג) בַּיּוֹם הַהוּא נְאֻם יְקֻנָּק צְבָאוֹת אֶקְחֶנּוּ זְרֻבָּבֶל בֶּן שְׁאֵלְתִּיאֵל עַבְדִּי נְאֻם יְקֻנָּק וְשִׁמְתִּידָּךְ כַּחוֹתֶם כִּי בָדַד בַּחֲרַתִּי נְאֻם יְקֻנָּק צְבָאוֹת:

Rashi Chagai 2:6

another one... [for] a little while When this kingdom of Persia, which rules over you, terminates, yet another one will rise up to rule over you, to oppress you; this is the kingdom of Greece, and the time of its rule will be a little while. and I will shake up with the miracles performed for the Hasmonians. the heaven, etc. And they will understand that My Shechinah rests in this House, and they will bring gifts of silver and gold, as is written in the book of Joseph ben Gurion.

5. **רש"י חגי ב:ו**
(ו) עוד אחת מעט היא - משתכלה מלכות פרס זו המושלת עליכם עוד אחת תקום למשול עליכם להצר לכם מן מלכות יון ומעט יהא זמן ממשלתה: ואני מרעיש את השמים וגו' - ויבינו ששכינתי שורה בבית זה ויביאו תשורת זהב וכסף כאשר כתוב בספר יוסף בן גוריון:

7. **דחי"א כט:כג**
וַיָּשֶׁב שְׁלֹמֹה עַל כִּסֵּא ה' לְמִלְכָּה תַּחַת דָּוִד אָבִיו...
Solomon sat on the **throne of the LORD** as king, in his father David's place...

6. **מל"א ב:יב**
וַיָּשֶׁב שְׁלֹמֹה יָשֵׁב עַל כִּסֵּא דָוִד אָבִיו וַתִּכָּן מַלְכוּתוֹ מֵאָדָּם:
And Solomon sat upon the **throne of his father David**, and his rule was firmly established.

Ezra 3

(10) When the builders laid the foundation of the temple of Hashem, they set the priests in their clothing with trumpets, and the Levites the sons of Asaph with cymbals, to praise Hashem, after the order of David king of Israel. (11) They sang one to another in praising and giving thanks to Hashem: "For He is good, for His loving kindness endures forever toward Israel." All the people shouted with a great shout when they praised Hashem, because the foundation of the house of Hashem was laid. (12) But many of the priests and Levites and heads of fathers' houses, the old men who had seen the first house, when the foundation of this house was laid before their eyes, wept with a loud voice; and many shouted aloud for joy. (13) And the people could not discern the noise of the shout of joy from the noise of the weeping of the people; for the people shouted with a loud shout, and the noise was heard afar off.

8. **עזרא פרק ג**
(י) וַיִּסְדּוּ הַבְּנִיִּים אֶת הַיֵּכָל ה' וַיַּעֲמִידוּ הַכֹּהֲנִים מְלַבָּשִׁים בַּחֲצֻצּוֹת וְהַלְלוּם בְּגִי אֶסָף בְּמִצְלֵתִים לְהַלֵּל אֶת ה' עַל יְדֵי דָוִד מִלְּמֹד יִשְׂרָאֵל: (יא) וַיַּעֲנוּ בְּהַלֵּל וּבְהוֹדוֹת לֵה' כִּי טוֹב כִּי לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ עַל יִשְׂרָאֵל וְכָל הָעָם הֲרִיעוּ תְרוּעָה גְדוֹלָה בְּהַלֵּל לֵה' עַל הוֹסֵד בַּיִת ה': ס
(יב) וַיְרִיבוּ מִהַפְּהִנִּים וְהַלְלוּם וְרָאשֵׁי הָאֲבוֹת הַזְּקֵנִים אֲשֶׁר רָאוּ אֶת הַבַּיִת הָרִאשׁוֹן בְּיָסְדוֹ זֶה הַבַּיִת בְּעֵינֵיהֶם בְּכִים בְּקוֹל גְּדוֹל וַרְבִּים בְּתְרוּעָה בְּשִׂמְחָה לְהַרִים קוֹל: (יג) וְאִין הָעָם מִכִּירִים קוֹל תְּרוּעַת הַשִּׂמְחָה לְקוֹל בְּכֵי הָעָם כִּי הָעָם מְרִיעִים תְּרוּעָה גְדוֹלָה וְהַקוֹל נִשְׁמַע עַד לְמִרְחוֹק: פ

Shemot 24

16. The Presence of Hashem abode on Mount Sinai, and the cloud hid it for six days... 17. Now the Presence of Hashem appeared in the sight of the Israelites as a consuming fire on the top of the mountain.

9. **שמות פרק כד**
(טז) וַיִּשְׁכַּן כְּבוֹד ה' עַל הַר סִינַי... (יז) וּמְרָאָה כְּבוֹד ה' פָּאֵשׁ אֲכָלֶת בְּרֹאשׁ הָהָר לְעֵינֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל:

Vayikra 9

6. Moses said: "This is what Hashem has commanded that you do, that the Presence of Hashem may appear to you..." 23. ...the Presence of Hashem appeared to all the people. 24. Fire came forth from before Hashem and consumed the on the altar...

Shemot 40

... the cloud covered the Tent of Meeting, and the Presence of Hashem filled the Tabernacle. 35. Moses could not enter the Tent of Meeting, because the cloud had settled upon it and the Presence of Hashem filled the Tabernacle.

II Chronicles 7

1. When Solomon finished praying, fire descended from heaven and consumed the burnt offering and the sacrifices, and the glory of the LORD filled the House. 2. The priests could not enter the House of the LORD, for the glory of the LORD filled the House of the LORD. 3. All the Israelites witnessed the descent of the fire and the glory of the LORD on the House; they knelt with their faces to the ground and prostrated themselves, praising the LORD, "For He is good, for His steadfast love is eternal." 4. Then the king and all the people offered sacrifices before the LORD.

Rambam Laws of Chanukah 3

In [the era of] the Second Temple, the Greek kingdom issued decrees against the Jewish people, [attempting to] nullify their faith and refusing to allow them to observe the Torah and its commandments. They extended their hands against their property and their daughters; they entered the Sanctuary, wrought havoc within, and made the sacraments impure. The Jews suffered great difficulties from them, for they oppressed them greatly until the God of our ancestors had mercy upon them, delivered them from their hand, and saved them. The sons of the Hasmoneans, the High Priests, overcame [them], slew them, and **saved the Jews from their hand. They appointed a king from the priests, and sovereignty returned to Israel for more than 200 years, until the destruction of the Second Temple.**

When the Jews overcame their enemies and destroyed them, they entered the Sanctuary; this was on the twenty-fifth of Kislev. They could not find any pure oil in the Sanctuary, with the exception of a single cruse. It contained enough oil to burn for merely one day. They lit the arrangement of candles from it for eight days until they could crush olives and produce pure oil.

10. ויקרא פרק ט

(ו) ויאמר משה זה הדבר אשר צוה ה' תעשו וירא אליכם כבוד ה'... (כג) ... וירא כבוד יקוק אל כל העם: (כד) ותצא אש מלפני יקוק ותאכל על המזבח...

11. שמות פרק מ

(לד) ויכס הענן את אהל מועד וכבוד ה' מלא את המשכן: (לה) ולא יכל משה לבוא אל אהל מועד כי שכן עליו הענן וכבוד יקוק מלא את המשכן: ...

12. דברי הימים ב פרק ז

(א) וככלות שלמה להתפלל והאש ירדה מהשמים ותאכל העלה והזבחים וכבוד ה' מלא את הבית: (ב) ולא יכלו הכהנים לבוא אל בית ה' כי מלא כבוד ה' את בית ה': (ג) וכל בני ישראל ראים ברדת האש וכבוד ה' על הבית ויכרעו אפים ארצה על הרצפה וישתחוו והודות לה' כי טוב כי לעולם חסדו: (ד) והמלך וכל העם זבחים זבח לפני ה':

13. רמב"ם הלכות מגילה וחנוכה ג

הלכה א: בבית שני כשמלכי יון גזרו גזרות על ישראל ובטלו דתם ולא הניחו אותם לעסק בתורה ובמצוות. ופשוטו ידם בממונם ובבנותיהם ונכנסו להיכל ופרצו בו פרוצות וטמאו הטהרות. וצר להם לישראל מאד מפניהם ולחצום לחץ גדול עד שרחם עליהם אלהי אבותינו והושיעם מידם והצילם ונגברו בני חשמונאי הכהנים הגדולים והרגו והושיעו ישראל מידם והעמידו מלך מן הכהנים וחזרה מלכות לישראל יתר על מאתים שנה עד החרבן השני:

הלכה ב: וכשנגברו ישראל על אויביהם ואבדום בכ"ה בחדש כסלו היה ונכנסו להיכל ולא מצאו שמן טהור במקדש אלא פד אחד ולא היה בו להדליק אלא יום אחד בלבד והדליקו ממנו גרות המערכה שמונה ימים עד שפיתשו זיתים והוציאו שמן טהור:

14. The Book of the Maccabees

Maccabees I:1

43: Yea, many also of the Israelites consented to his religion, and sacrificed unto idols, and profaned the sabbath. 44: For the king had sent letters by messengers unto Jerusalem and the cities of Juda that they should follow the strange laws of the land, 45: And **forbid burnt offerings**, and sacrifice, and drink offerings, in the temple; and that they should profane the sabbaths and festival days: 46: And pollute the sanctuary and holy people: 47: Set up altars, and groves, and chapels of idols, and sacrifice swine's flesh, and unclean beasts: 48: That they should also leave their children uncircumcised, and make their souls abominable with all manner of uncleanness and profanation: 49: To the end they might forget the law, and change all the ordinances. 50: And whosoever would not do according to the commandment of the king, he said, he should die. 51: In the selfsame manner wrote he to his whole kingdom, and appointed overseers over all the people, commanding the cities of Juda to sacrifice, city by city...

54: **Now the fifteenth day of the month Casleu, in the hundred forty and fifth year, they set up the abomination of desolation upon the altar**, and builded idol altars throughout the cities of Juda on every side; 55: And burnt incense at the doors of their houses, and in the streets. 56: And when they had rent in pieces the books of the law which they found, they burnt them with fire. 57: And whosoever was found with any the book of the testament, or if any committed to the law, the king's commandment was, that they should put him to death. 58: Thus did they by their authority unto the Israelites every month, to as many as were found in the cities. 59: **Now the five and twentieth day of the month they did sacrifice upon the idol altar, which was upon the altar of God.**

Maccabees I:4

36: Then said Judas and his brethren, Behold, our enemies are discomfited: let us go up to cleanse and dedicate the sanctuary. 37: Upon this all the host assembled themselves together, and went up into mount Zion. 38: And when they saw the sanctuary desolate, and the altar profaned, and the gates burned up, and shrubs growing in the courts as in a forest, or in one of the mountains, yea, and the priests' chambers pulled down; 39: They rent their clothes, and made great lamentation, and cast ashes upon their heads, 40: And fell down flat to the ground upon their faces, and blew an alarm with the trumpets, and cried toward heaven. 41: Then Judas appointed certain men to fight against those that were in the fortress, until he had cleansed the sanctuary. 42: So he chose priests of blameless conversation, such as had pleasure in the law: 43: Who cleansed the sanctuary, and bare out the defiled stones into an unclean place. 44: And when as they consulted what to do with the altar of burnt offerings, which was profaned; 45: They thought it best to pull it down, lest it should be a reproach to them, because the heathen had defiled it: wherefore they pulled it down, 46: And laid up the stones in the mountain of the temple in a convenient place, until there should come a prophet to shew what should be done with them. 47: Then they took whole stones according to the law, and built a new altar according to the former; 48: And made

up the sanctuary, and the things that were within the temple, and hallowed the courts. 49: They made also new holy vessels, and into the temple they brought the candlestick, and the altar of burnt offerings, and of incense, and the table. 50: And upon the altar they burned incense, and the lamps that were upon the candlestick they lighted, that they might give light in the temple. 51: Furthermore they set the loaves upon the table, and spread out the veils, and finished all the works which they had begun to make. 52: **Now on the five and twentieth day of the ninth month, which is called the month Casleu, in the hundred forty and eighth year, they rose up betimes in the morning**, 53: **And offered sacrifice according to the law upon the new altar of burnt offerings, which they had made.** 54: **Look, at what time and what day the heathen had profaned it, even in that was it dedicated with songs, and citherns, and harps, and cymbals.** 55: Then all the people fell upon their faces, worshipping and praising the God of heaven, who had given them good success. 56: And so they kept the dedication of the altar eight days and offered burnt offerings with gladness, and sacrificed the sacrifice of deliverance and praise. 57: They decked also the forefront of the temple with crowns of gold, and with shields; and the gates and the chambers they renewed, and hanged doors upon them. 58: Thus was there very great gladness among the people, for that the reproach of the heathen was put away. 59: **Moreover Judas and his brethren with the whole congregation of Israel ordained, that the days of the dedication of the altar should be kept in their season from year to year by the space of eight days, from the five and twentieth day of the month Casleu, with mirth and gladness.**

Maccabees II:10

5: **Now upon the same day that the strangers profaned the temple, on the very same day it was cleansed again, even the five and twentieth day of the same month, which is Casleu.** 6: **And they kept the eight days with gladness, as in the feast of the tabernacles**, remembering that not long afore they had held the feast of the tabernacles, when as they wandered in the mountains and dens like beasts. 7: **Therefore they bare branches, and fair boughs, and palms also, and sang psalms unto him that had given them good success in cleansing his place.** 8: They ordained also by a common statute and decree, That every year those days should be kept of the whole nation of the Jews. 9: And this was the end of Antiochus, called Epiphanes.